

Hänvisning

Kommunikationsministeriets begäran om utlåtande,
inkommen 25.4.2024, VN/22626/2023

Kommunikationsministeriet

PB 31

FI-00023 STATSRÅDET

Kontaktperson

Sanna Karlsson, telefon +358 (0)18 25457

sanna.karlsson@regeringen.ax

registratorskontoret.km@gov.fi

Ärende

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av miljöskyddslagen för sjöfarten och vissa andra lagar samt till lagar om Hongkongkonventionen och ändringar i MARPOL-konventionen och Londonprotokollet

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner Hongkongkonventionen¹ samt ändringarna i bilagorna till MARPOL-konventionen² och Londonprotokollet³.

Godkännandena föranleder behov att anta lagar om i kraftsättande av de bestämmelser i konventionerna som hör till området för lagstiftningarna. Dessutom krävs ändringar i befintlig lagstiftning på området, varför det föreslås ändringar i miljöskyddslagen för sjöfarten (FFS 2009/1672), lagen om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (FFS 2009/1686), lagen om tillsyn över fartygssäkerheten (FFS 1995/370), avfallslagen (FFS 2011/646), miljöskyddslagen (FFS 2014/527) och lagen om verkställighet av böter (FFS 2002/672).

Genom Hongkongkonventionens bestämmelser åläggs fartygsåtervinningsanläggningar och fartyg skyldigheter för att säkerställa en säker och miljöriktig fartygsåtervinning. Därutöver föreskrivs om tillsynen över iakttagandet av reglerna. MARPOL-konventionens bilaga VI om luftvård har reviderats och ändringar har gjorts i bilaga I om oljeutsläpp, bilaga IV om toalettavfall och bilaga V om fast avfall. Genom ändringarna i bilaga V till MARPOL-konventionen utvidgas skyldigheten att föra avfallsdagbok till fartyg vars

¹ 2009 års Hongkongkonvention om säker och miljöriktig fartygsåtervinning.

² 1973 års internationella konvention till förhindrande av förorening från fartyg och 1978 års protokoll till konventionen.

³ 1996 års protokoll till 1972 års konvention om förhindrandet av havsföroreningar till följd av dumpning av avfall och annat material.

bruttodräktighet är minst 100 ton. I miljöskyddslagen för sjöfarten föreslås därför en skyldighet att föra en lättare modell för avfallsdagbok för fartyg i inrikes fart. Ändringarna innehåller bestämmelser som hör till både Europeiska unionens och medlemsstaternas behörighet, varför riksdagens godkännande endast gäller till den del ändringarna hör till Finlands behörighet. Londonprotokollets bilagor 1 och 2 har ändrats genom att dumpning av avloppsslam förbjuds.

I miljöskyddslagen för sjöfarten föreslås ett förbud mot utsläpp av orenat tvättvatten och slam som separerats av svavelskrubbar på fartyg till Finlands territorialvatten. Dessutom förbjuds utsläpp av gråvatten, det vill säga vatten från fartygets duschar, tvättmaskiner och kök, till Finlands territorialvatten. Det gällande förbudet mot utsläpp av avloppsvatten från toaletter preciseras så att det i fortsättningen är förbjudet att på Finlands territorialvatten släppa ut behandlat avloppsvatten från toaletter från fartyg till vattnet.

Som en del av de ändringar som föreslås i miljöskyddslagen för sjöfarten föreslås det att bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning 2023/1805 om användning av förnybara och koldioxidsnåla bränslen för sjöfart kompletteras. Förordningen förutsätter att en behörig myndighet utses och att bestämmelser om påföljder enligt förordningen utfärdas. I miljöskyddslagen för sjöfarten föreslås därför att hamninnehavaren bemyndigas att sköta myndighetsuppgifter i anslutning till fartygs användning av landströmsförsörjning. Dessutom föreslås det att ett så kallat undantag i fråga om öar ska införas på det sätt som förordningen tillåter. Till miljöskyddslagen för sjöfarten fogas därutöver en skyldighet för hamninnehavare att säkerställa tillgången på landströmsförsörjning i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning 2023/1804 om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel. Genom bestämmelserna kompletteras förordningens krav på medlemsstaterna att säkerställa att en minimimängd landströmsförsörjning tillhandahålls i TEN-T-nätets kust- och inlandshamnar.

Landskapsregeringens ställningstagande till förslaget

Ämbetspråk

Landskapsregeringens ämbetspråk är enligt 36 § 1 mom. självstyrelselag (1991:71) för Åland svenska. Enligt 38 § 1 mom. självstyrelselagen ska skrivelser och andra handlingar som utväxlas mellan landskapsmyndigheterna och statsrådet avfattas på svenska. Landskapsregeringen noterar att hela propositionen inte inkommit till myndigheten på svenska, endast propositionens huvudsakliga innehåll och lagtexten är översatt till svenska. Landskapsregeringens synpunkter berör enbart den del som inkommit till myndigheten på svenska.

Lagstiftningsbehörighet

Landskapet Åland har enligt 18 § 10, 21 och 22 punkterna självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om natur- och miljövård, friluftsliv, vattenrätt, båttrafik samt näringsverksamhet. Landskapet har även lagstiftningsbehörighet i fråga om kriminaliseringar inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 25 punkten i självstyrelselagen. Riket har enligt 27 § 13 punkten självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om handelssjöfart samt farleder för handelssjöfarten.

Landskapsregeringen anser att gränsdragningen mellan miljövård och handelssjöfart inte är helt tydlig. I miljöskyddsärenden som gäller sjöfarten har behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket vanligtvis granskats bland annat med avseende på vem skyldigheterna gäller och var det anses att skyldigheten fullgörs. Exempelvis ordnandet av mottagning i hamn av avfall från fartyg och avlämningen av avfall i hamnens mottagningsanordning ansetts höra till landskapets lagstiftningsbehörighet. Miljörelaterade skyldigheter med anknytning till det normala opererandet av fartyg i handelssjöfart har ansetts höra till rikets behörighet. Landskapsregeringen anser dock att hänsyn även bör tas till syftet med lagstiftningen, något som får stöd av Ålandsdelegationens utlåtande om utsläppshandeln.⁴ De föreslagna lagarna och ändringslagarna grundar sig till stor del i miljöskydd. Enligt kommunikationsministeriets utlåtandebegäran är förslagens målsättningar att minska utsläppen av ämnen som är skadliga för den marina miljön i Finlands territorialvatten. Dessutom understryks att Hongkong-konventionens syfte är att fartyg ska återvinnas på ett sätt som är lämpligt ur miljö- och hälsosynpunkt samt att ändringarna i MARPOL-konventionen och Londonprotokollet syftar till att effektivisera miljöskyddet och minska utsläppen till luft och vatten. Till den del förslaget berör utsläpp från fartyg till vatten och luft bör det därmed tillfalla landskapets behörighet enligt 18 § 10 punkten självstyrelselagen.

Enligt 59 § självstyrelselagen krävs lagtingets godkännande för att konventioner som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet ska träda i kraft på Åland.

Övriga synpunkter

Skyddet av den marina miljön i Östersjön som kan skadas av utsläpp är en högt prioriterad fråga för landskapsregeringen och Åland som helhet. Det är därför viktigt att effektiva åtgärder vidtas för att bekämpa fartygsföroreningar, vilka dessutom får gränsöverskridande konsekvenser. Landskapsregeringen anser att förslaget bidrar till ett ökat skydd för de åländska vattenområdena och Östersjön som helhet. Landskapsregeringen välkomnar därför förslaget och dess målsättningar samt stödjer generellt dess utformning. Det är dock önskvärt att svavelutsläpp direkt till Östersjön helt upphör.

⁴ Ålandsdelegationens utlåtande nr 13/23 av den 10.2.2023, D 10 23 05 2.

Landskapsregeringen anser därför i tillägg till det ovan anförda, i likhet med Sverige, att användningen av skrubbers bör förbjudas i Östersjön eftersom miljövänligare alternativ finns att tillgå.

Minister

Jesper Josefsson

Jurist

Sanna Karlsson

FÖR KÄNNEDOM

Beredare Laura Sarlin, laura.sarlin@gov.fi
